

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering Midsommarrapport 2018

Foto: Martin Olson

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	6
1.1 Underhållspanelen	6
2. Tema anläggning	8
2.1 Infrastrukturinvesteringar	9
2.1.1 Riket	9
2.1.2 Stockholm.....	10
2.1.3 Västra Götaland.....	10
2.1.4 Skåne	11
2.1.5 Sydsverige	11
2.1.6 Mellansverige	12
2.1.7 Norrland	12
2.2 Nystartade projekt	13
2.3 Transportvolymerna.....	13
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	14
2.5 Vindkraftverk under byggnation	14
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	15
3. Tema VA	16
3.1 Nyinvesteringar VA.....	17
3.2 Nystartade projekt	17
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	18
4. Tema gruvindustrin - Norrland.....	19
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	19
4.2 Nystartade projekt	19
4.3 Råvaror	20
4.3.1 Järnmalm.....	20
4.3.2 Koppar, bly och zink	20
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	21
5. Tema rekrytering.....	22
5.1 Rekryteringsläget	22
6. Tema kompetensförsörjning	23
6.1 Hur ska vi bäst täcka det framtida behovet och få fler att söka sig till yrket?	23
6.2 Hur tror du att vi bäst når ut med information och marknadsföring om fördelarna med vår bransch?.....	24
6.3 Vilka tycker du har det övergripande ansvaret för att lösa frågan med kompetensförsörjningen för vår bransch?.....	25
6.4 Hur kan branschens image förändras bäst?	26

Maskinentreprenörerna

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 000 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden maj-juni 2018.
Följande personer från Industrifakta har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson, Projektledare
- Patrik Wikman, VD
- Jens Linderoth, Analytiker
- Magnus Klein, Statistiker
- Jenny Ingelström, Analytiker

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i maj ett fortsatt positivt stämningsläge. Läget har stärkts sedan förra mättillfället i november och ligger också högre än jämfört med för ett år sedan.
- Av de ingående värden som MEKO baseras på visar faktorerna arbetsvolym, beläggningsgrad samt efterfrågan på tjänster särskilt positiv utveckling under de senaste sex månaderna. Uppgången är säsongsknuten och utvecklingen var liknande även under förra året vid denna tiden.
- Ingen av de ingående parametrarna i konfidensindikatorn backade i maj jämfört med läget 6 månader tidigare.
- Maskinstocken är den enda parametern som förväntas växa under det kommande halvåret. I så fall är det den enda parametern som har vuxit kontinuerligt sedan starten 2015.
- Arbetsvolym och beläggningsgrad väntas falla tillbaka under kommande halvår, vilket är en normal säsongsmässig nedgång. Nivåerna om sex månader spås dock ligga högre än jämfört med samma period förra året.
- Företagen rapporterar om stora svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens. Likt flera andra byggtekniska branscher har läget blivit allt mer ansträngt och problematiken är utbredd över hela landet. Det framkommer i intervjuerna att uppdragsgivare ogärna vill använda sig av nyutexaminerad arbetskraft eller maskinförare som saknar lång erfarenhet.
- Det påbörjades totalt drygt 64 000 lägenheter i småhus och flerbostadshus, vilket var en ökning med 3 respektive 1 procent. Från och med i år och ett par år framöver väntas byggandet av nya bostäder sjunka när flera bromsande faktorer sammanfaller.
- 2017 minskade infrastrukturinvesteringarna med 13 procent jämfört med 2016. Nedgången låg helt i linje med Industrifaktas prognos. Den negativa utvecklingen väntas fortsätta även under 2018 och 2019.
- Regeringens infrastrukturproposition för perioden 2018-2029 har ett samlat investeringsvärde på 700 miljarder, vilket är en ökning med 100 miljarder jämfört med föregående plan som gällde 2014-2025.
- Priserna på både småhus och bostadsrätter har sjunkit den senaste tiden. Nedgången som kunde anas redan i höstas när det gäller bostadsrätter har under våren även fått genomslag på småhusmarknaden. Även om nyproduktionen av bostäder väntas minska de kommande åren kommer produktionsvolymen sannolikt att ligga kvar på en historiskt hög nivå. Den positiva situationen ökar efterfrågan på gator, vägar och annan infrastruktur.

- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk samt inom gruv- och mineralutvinningsindustrin ligger fortsatt på en mycket hög nivå, vilket indikerar att industrierna går för högtryck. Den tilltagande globala tillväxten stärker efterfrågan på råvaror.
- Trots mycket högt kapacitetsutnyttjande inom gruv- och mineralutvinningsindustrin verkar det finnas få reella planer på större utbyggnadsprojekt enligt Byggfaktas projektdatabas. SCB:s investeringsenkät tyder dock på att den samlade volymen av investeringar inom byggnader och anläggningar kan komma att öka med 70 procent i år. Detta kan tyda på att det är många företag som planerar för mindre investeringar.
- Investeringsplanerna är stora inom stål- och metallverk. Enligt den senaste investeringsenkäten från SCB väntas bygg- och anläggningsinvesteringarna bli 30 procent större än 2017.
- Priserna för metaller och mineraler har stigit under 2017 och mycket tyder på att den positiva trenden fortsätter även under 2018.
- Närmare 40 procent menar att det bästa sättet för att få fler att söka sig till yrket är att förändra utbildningen. En tredjedel anser att det i första hand gäller att förändra den gemensamma attityden till yrket.
- För att bäst nå ut med information och marknadsföring om fördelarna med branschen krävs det att branschen generellt blir mer aktiv med att föra ut information om yrket.
- De intervjuade har fått ge sin syn på vem man anser har det övergripande ansvaret för att lösa frågan med kompetensförsörjning i branschen. 8 av 10 menar att det krävs att alla tar sitt ansvar för att lösa frågan.
- I föregående undersökning svarade 65 procent av de intervjuade att det viktigaste för att lyckas med rekryteringen är att förändra branschens image. I denna undersökning visar det sig att de intervjuade menar att det främst är genom en ökad lönsamhet i företagen som man åstadkommer den bästa förbättringen av branschens image.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
137	115	129	117	134	100

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
112,6	114,4	124,7	127,6	140,7	136,1

1.1.3 Orderstock

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
112,7	114,5	123,4	121,9	129,6	125,2

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
104,8	109,2	115,4	118,2	123,4	128,0

1.1.5 Faktureringsläge

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
106,5	109,3	116,9	120,0	129,9	129,0

1.1.6 Beläggningsgrad

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
111,2	113,5	125,8	126,9	140,2	134,7

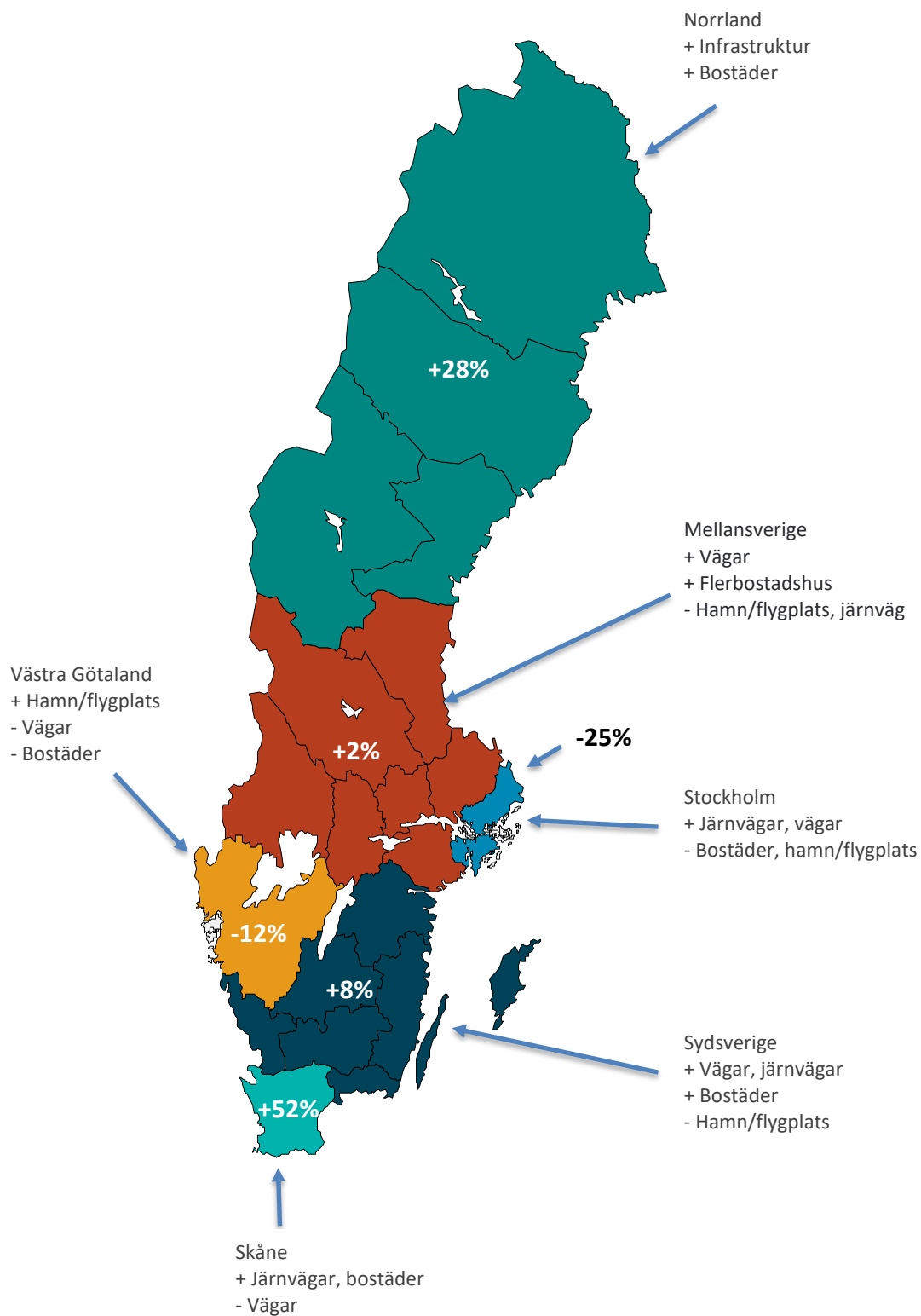
1.1.7 Efterfrågan på tjänster

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18
116,7	117,9	131,4	135,8	150,3	149,2

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i maj ett fortsatt positivt stämningläge. Läget har stärkts sedan förra mättillfället i november där säsongs-mässiga variationer tillsammans med en stark konjunktur kan förklara uppgången. Förväntningarna sex månader framöver är däremot försiktiga, vilket indikerar att, efter en lång period av tillväxt i delparametrarna, börjar en viss mättnad börjar infinna sig på marknaden.
- Sedan första mättillfället under 2015 har arbetsvolymen vuxit stadigt. Jämfört med sex månader tillbaka ökade volymen med 10 procent och nådde i maj således den högsta nivån sedan starten för tre år sedan. Prognosen för november 2018 tyder på en svagt minskande volym, vilket kan ses som en påbörjad normalisering från ovanligt höga nivåer.
- Orderstocken visade återigen växande volymer i maj efter en mindre nedgång i november i fjol. Likt förväntningarna på arbetsvolymen väntas orderstocken minska under de kommande sex månaderna och förväntningarna hänger sannolikt ihop med rapporteringarna om det avsvalnade läget på bostadsmarknaden.
- Maskinstocken är den enda parametern som förväntas växa under det kommande halvåret. Om det blir verklighet är det även den enda parametern som har vuxit kontinuerligt sedan starten 2015.
- I maj i år ökade faktureringsläget med 8 procent jämfört med för ett halvår sedan enligt panelen. Till november tros ökningen stanna av och istället är en svag nedgång att vänta, vilket hänger ihop med en förväntad nedgång av orderstocken.
- Under de senaste sex månaderna har beläggningsgraden ökat med drygt 10 procent. Det ligger i linje med utvecklingen för arbetsvolymen och dessa parametrar väntas följas åt även ett halvår framöver då en nedgång är att vänta.
- Efterfrågan på tjänster har vuxit med 50 procent sedan mätstarten 2015. Att det råder högtryck i branschen är således tydligt och även om en nedgång är att vänta de kommande sex månaderna är nivån mycket hög.
- De intervjuade företagen rapporterar om stora svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens. Likt flera andra byggtkniska branscher har läget blivit allt mer ansträngt och problematiken är utbredd över hela landet.
- När det gäller att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader framöver, visar svaren från panelen att företagen i östra Sverige har ljusare marknadsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

**Infrastruktur och bostadsbyggande 2017
(Procentuell förändring jämfört med 2016)**

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling av bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2018-2020. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Under 2017 påbörjades det infrastrukturinvesteringar till ett värde av 39,5 miljarder kronor, vilket var en minskning med 13 procent jämfört med 2016. Nedgången låg helt i linje med Industrifaktas prognos från Luciarapporten. Både väginvesteringarna och investeringarna inom hamn och flygplats inverkade negativt på utvecklingen medan järnvägsinvesteringarna ökade kraftigt, helt i linje med prognosen. Bland annat bidrog utbyggnaden av södra stambanan mellan Malmö och Lund till ökningen. Emellertid väntas en kraftig negativ rekyl i år som även dämpar de totala infrastrukturinvesteringarna. Först 2020 väntas de växa till följd av att både väg- och järnvägsinvesteringarna bedöms dra åt samma håll och utvecklas i positiv riktning. Till skillnad från infrastrukturinvesteringarna redovisade bostadsbyggandet växande volymer under fjolåret. Det påbörjades totalt drygt 64 000 lägenheter i småhus och flerbostadshus, vilket var en ökning med 3 respektive 1 procent. Från och med i år väntas byggandet av nya bostäder att sjunka när flera bromsande faktorer sammanfaller. Det skärpta amorteringskravet som infördes under våren har inneburit svårigheter för unga att ta sig in på bostadsmarknaden samtidigt som bostadspriserna har sjunkit. Under de senaste tolv månaderna har priset på bostadsrätter sjunkit med i snitt 7 procent och nedgången har varit ännu större i Stockholm. Bostadsutvecklare har stora svårigheter att få bostadsrätter sålda och en räntehöjning ligger inte allt för långt bort.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	17 538	22 624	22 028	+25%	-50%	+50%
Hamn-flygplats	5 302	14 177	1 597	-75%	+200%	-25%
Järnväg	8 104	8 617	15 889	-75%	+100%	+20%
Totalt	30 945	45 419	39 514	-20%	-27%	+35%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	9 363	12 937	13 270	-5%	-5%	-10%
Flerbostadshus	35 898	50 162	50 770	-10%	-5%	-3%
Totalt	45 261	63 099	64 040	-9%	-5%	-3%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	3 578	6 864	7 196	+10%	-30%	+50%
Hamn-flygplats	2 337	12 535	149	-95%	+400%	-80%
Järnväg	3 862	2 921	4 621	-70%	+30%	+100%
Totalt	9 777	22 320	11 966	-20%	-20%	+60%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Rivning av slussen tidigare lagd från 2016 till 2015

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	2 154	2 936	2 528	-7%	0%	-5%
Flerbostadshus	11 609	18 423	16 719	0%	-7%	-10%
Totalt	13 763	21 359	19 247	-10%	-5%	-5%

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	3 693	4 917	2 463	+30%	-60%	+50%
Hamn-flygplats	79	150	906	-90%	+1 000%	-80%
Järnväg	658	810	800	-90%	+500%	+100%
Totalt	4 429	5 876	4 169	-20%	-18%	+12%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	1 741	2 338	2 264	-5%	-5%	-10%
Flerbostadshus	4 282	6 929	6 529	0%	-5%	-7%
Totalt	6 023	9 267	8 793	-1%	-5%	-8%

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	1 071	1 977	1 690	+25%	-50%	-20%
Hamn-flygplats	35	60	217	-10%	-90%	+200%
Järnväg	970	271	6 283	-80%	+50%	+50%
Totalt	2 076	2 307	8 190	-55%	-15%	+25%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	1 201	1 744	2 152	-5%	-5%	-15%
Flerbostadshus	4 643	6 713	7 668	-7%	0%	+5%
Totalt	5 844	8 457	9 820	-7%	-1%	+1%

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	2 481	2 075	2 829	+45%	-50%	-50%
Hamn-flygplats	729	971	160	-50%	+100%	+200%
Järnväg	480	1 363	2 019	-90%	+900%	-20%
Totalt	3 691	4 408	5 008	-12%	-5%	-25%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	1 366	2 241	2 655	-10%	-10%	-5%
Flerbostadshus	4 753	6 970	7 086	-20%	-10%	-5%
Totalt	6 119	9 211	9 741	-17%	-10%	-5%

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	4 220	3 501	4 255	+20%	-10%	-25%
Hamn-flygplats	248	406	56	-90%	+100%	-10%
Järnväg	2 008	2 138	451	+50%	-10%	+20%
Totalt	6 476	6 045	4 762	+20%	-10%	-20%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	1 750	2 888	2 819	-5%	-5%	-5%
Flerbostadshus	7 064	8 767	9 978	-15%	-10%	0%
Totalt	8 814	11 655	12 797	-12%	-10%	0%

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Väg	2 497	3 260	3 594	+15%	-50%	-25%
Hamn-flygplats	1 876	55	109	+500%	+40%	-30%
Järnväg	127	1 116	2 625	+125%	+25%	-50%
Totalt	4 500	4 431	6 328	+70%	-3%	-45%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-2017, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Småhus	712	792	858	-5%	0%	-5%
Flerbostadshus	2 590	2 361	2 789	+10%	-10%	-5%
Totalt	3 302	3 153	3 647	+5%	-8%	-5%

Källa: SCB

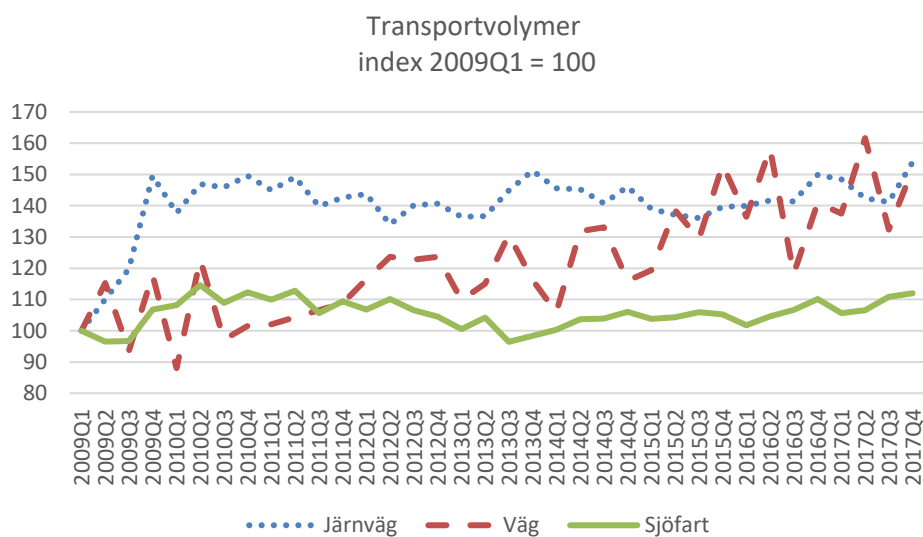
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201701-201706

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Reinvestering/underhållsåtgärder på järnväg, Getingmidjan	Järnvägs-spår, räls	Stockholm	Stockholm	2017-06	3 200
Nybyggnad Trafikplats Hjulsta S, FSE501, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Stockholm	2017-03	1 000
Basunderhåll på järnväg, Jönköpingsbanan	Järnvägs-spår, räls	Jönköping	Jönköping	2017-06	850
Nybyggnation av spårväg mellan Lund C och ESS	Järnvägs-spår, räls	Skåne	Lund	2017-03	776
Ombyggnad av väg 562 mellan Njurundabommen-Nolby	Väg/gata	Västernorrland	Sundsvall	2017-04	600
Basunderhåll för Botniabanan, Långsele-Vännäs	Järnvägs-spår, räls	Västernorrland	Sollefteå	2017-05	400
Nybyggnad av planskild trafikplats, Sörredsmotet	Väg/gata	Västra Götaland	Göteborg	2017-02	350

Källa: Byggfakta

2.3 Transportvolym

Källa: Trafikanalys

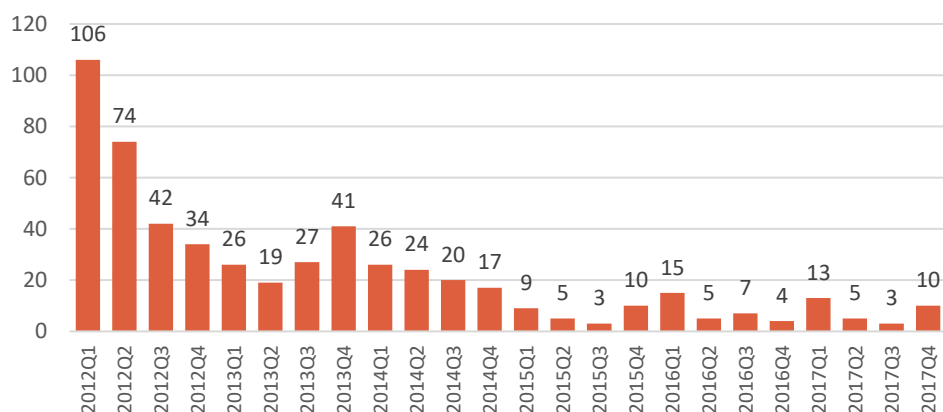
2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

	2015				2016				2017			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal bygglov	9	5	3	10	15	5	7	4	13	5	3	10

Källa: Byggfakta

Vindkraftverk
Antal beviljade bygglov 2012Q1-2017Q4

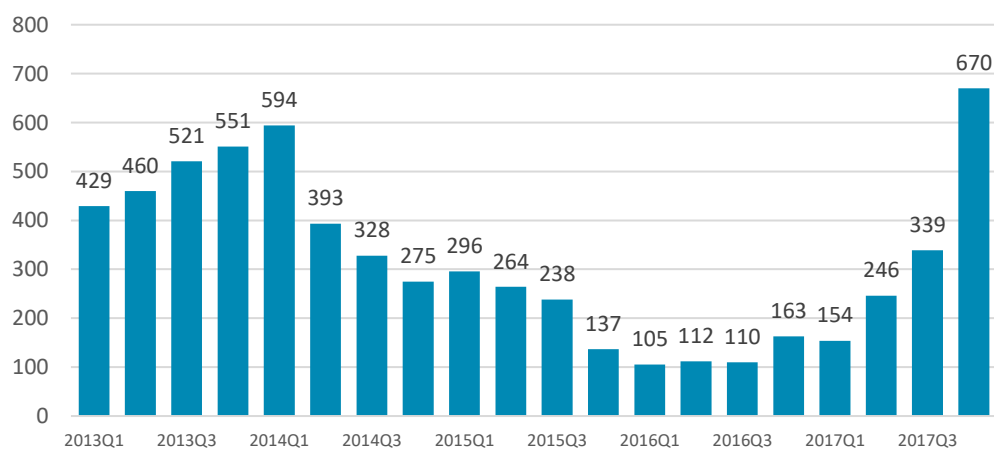

2.5 Vindkraftverk under byggnation

	2015				2016				2017			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal vindkraftverk	296	264	238	137	105	112	110	163	154	246	339	670

Källa: Svensk Vindenergi

Vindkraftverk under byggnation, antal

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

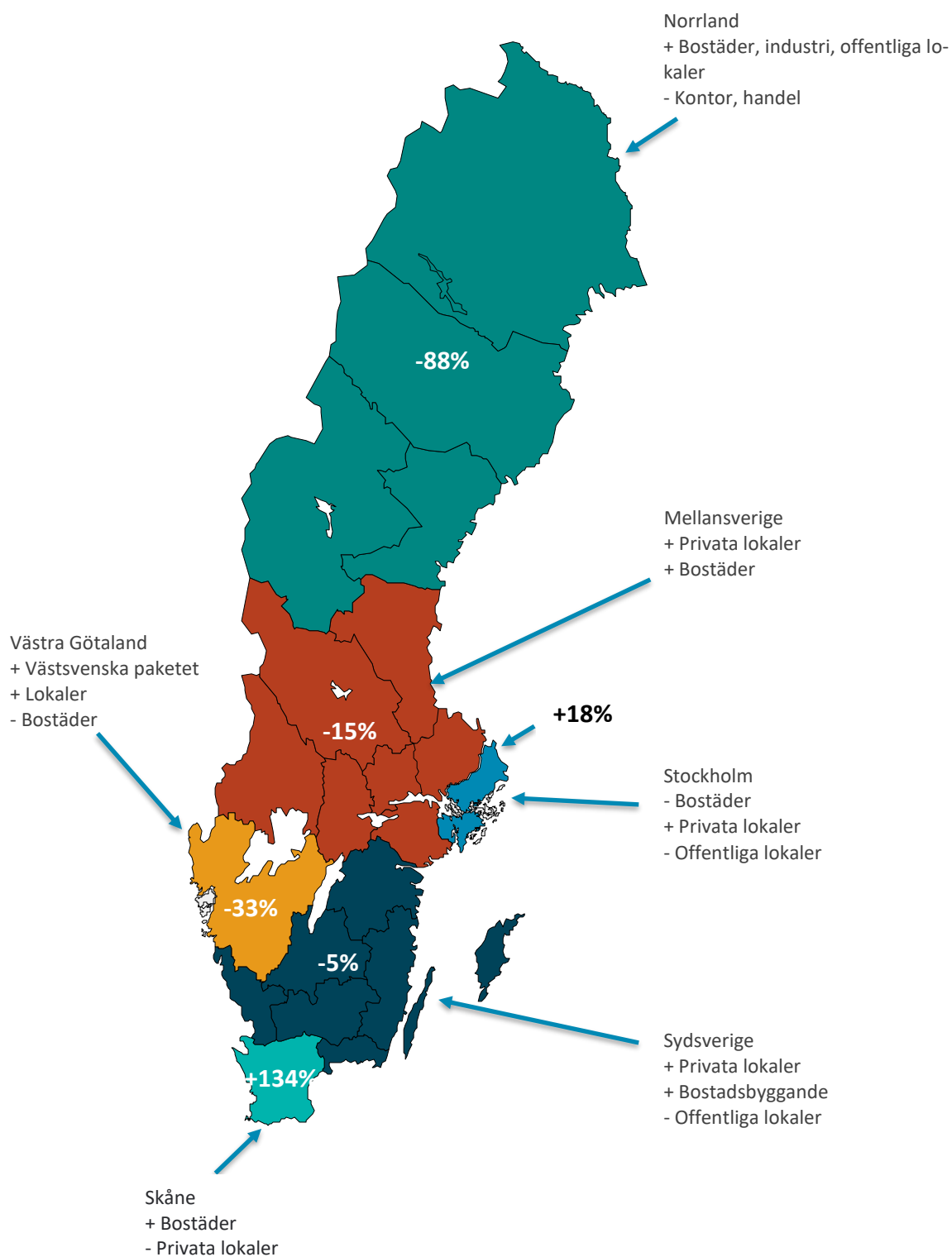
Positiva faktorer

- Regeringens Infrastrukturproposition för perioden 2018-2029 har ett samlat investeringsvärde på 700 miljarder, vilket är en ökning med 100 miljarder jämfört med föregående plan som gällde 2014-2025.
- Volymen vägtransporter har ökat kraftigt de senaste åren och under 2017 ökade godstransporterna med 5 procent jämfört med 2016. Den fortsatta goda utvecklingen i ekonomin med både växande inhemsk och utländsk efterfrågan innebär en fortsatt högt tryck på vägtransporterna.
- Även om nyproduktionen av bostäder väntas minska de kommande åren kommer produktionsvolymen sannolikt att ligga kvar på en historiskt hög nivå. Den positiva situationen ökar efterfrågan på gator, vägar och annan infrastruktur.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- En växande befolkning och en inflyttning till landets större städer och centralorter innebär en ökad efterfrågan regionalt av bostäder samt privata och offentliga lokaler. Utvecklingen leder även till en ökad belastning på befintlig infrastruktur, vilket skapar behov av investeringar och underhåll.

Negativa faktorer

- Priserna på både småhus och bostadsrätter har sjunkit den senaste tiden. Nedgången som kunde anses redan i höstas när det gäller bostadsrätter har under våren även fått genomslag på småhusen. Under den senaste tremånadersperioden har priserna minskat med 1 procent. Dock väntas det inte bli något prisras utan nedgången rapporteras redan nu ha stabiliserats.
- Behovet av skolor och förskolor är stort enligt en rapport ifrån SKL. Kommunerna behöver bygga fler än 1 000 nya skolor fram till 2021, detta till följd av förändringar i befolkningsstrukturen i kombination med behov av förnyelse av befintliga byggnader. Ett fortsatt fokus på dessa typer av investeringar kan minska det ekonomiska utrymmet för annat kommunalt husbyggnads- och anläggningsbyggande.
- Skärpningarna av amorteringsreglerna, som infördes i mars i år, har fått genomslag och dämpat prisutvecklingen. Nu diskuteras istället huruvida ränteavdragen ska slussas ut. Slopade ränteavdrag kan få en ytterligare avkylande effekt på marknaden.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn, på grund av den kraftigt höjda produktionstakten av flerbostadshus, gör det svårt att på kort sikt höja nyproduktionen. Många aktörer vittnar om arbetskraftsbrist som det största hindret för ökat byggande.
- Allt fler signaler på lokal överproduktion på vissa marknader. Bostadsutvecklare har svårigheter att få sålt sina lägenheter och lockar med bland annat SL-kort och rabatterade priser. Andra som har möjligheten ändrar sina planer från att bygga bostadsrätter till att bygga hyresrätter då marknaden för bostadsrätter anses osäker.

3. Tema VA

VA-investeringar 2017
(Procentuell förändring jämfört med 2016)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2015-2017, prognos 2018-2020
Mkr 2017 års priser

Region	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Stockholm	494	378	435	+35%	10%	-20%
Västra Götaland	505	589	384	+15%	+15%	-40%
Skåne	402	235	535	-25%	-45%	-25%
Sydsverige	535	514	474	+40%	-25%	-30%
Mellansverige	519	481	398	0%	-15%	-40%
Norrland	407	680	79	+100%	-10%	+40%
Riket	2 862	2 877	2 305	+20%	-25%	-20%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201701-201706

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Va-sanering i Fräknestranden i Uddevalla	Vattenledningar	Västra Götaland	Uddevalla	2017-10	80
Anläggande av överföringsledning i Laholms kommun	Vattenledningar	Halland	Laholm	2017-10	42
Nybyggnad av överföringsledning i Mörbylånga, etapp 3	Vattenledningar	Kalmar	Mörbylånga	2017-09	35
Ombyggnad av va-ledning och gata i Brevik, etapp 10	Vattenledningar	Tyresö	Stockholm	2017-09	40
Nybyggnad av va-ledning i Grödinge området, Botkyrka	Vattenledningar	Botkyrka	Stockholm	2017-07	36
Ny vattenledning mellan Uddevalla och Orust	Vattenledningar	Västra Götaland	Uddevalla	2017-07	35

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- De senaste årens ökade bostadsbyggande har positiv påverkan på nyinvesteringarna inom VA.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en kraftig befolkningsökning i vissa regioner. Det skapar behov av kapacitetsutbyggnad på orter där befolkningen har vuxit kraftigt de senaste åren.
- Det låga ränteläget är gynnsamt för kommunens investeringar. Enligt Riksbankens senaste räntebana väntas inte reporäntan höjas förrän i slutet av 2018, men det finns prognosinstitut som tror på en ännu senare höjning.
- Stort behov av generationsskifte vad gäller de befintliga VA-anläggningarna, eftersom många av dessa härstammar från 1960- och -70-talen där renoveringsbehoven är stora och växande.
- Det pågående projektet "Västsvenska paketet" i Göteborg leder till växande VA-investeringar.
- I samband med flytten av bland annat 3 000 bostäder och omvandlingen av Kiruna kommer VA-investeringarna att påverkas positivt under de närmaste fem åren.
- Det finns ett samband mellan ekonomisk tillväxt och VA-investeringar. De senaste årens ekonomiska tillväxt bör innebära en relativt hög investeringsnivå under de närmaste åren.
- Det finns behov av klimatanpassning av vattenverk.
- Enligt rapporten *Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp* som Svenskt Vatten har initierat behöver investeringsnivån för kommunal vatten- och avloppsförsörjning öka med 35 procent de kommande 20 åren.

Negativa faktorer

- Enligt en rapport ifrån SKL kan skatteunderlaget förväntas utvecklas svagare från och med 2019. Samtidigt väntas kostnaderna öka i takt med att de asylsökande blir kommunernas ansvar, vilket innebär att kommunernas investeringsutrymme kan bli begränsat och att många VA-investeringar måste skjutas på framtiden.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn och svårigheter hos entreprenadföretagen att hitta rätt utbildad personal innebär ett hinder för VA-investeringar.
- Urbaniseringen skapar regionala obalanser när det gäller husbyggnad och investeringar.
- För att undvika höga anbudspriser är det sannolikt att många kommuner avvaktar med investeringar tills byggsektorn befinner sig i en lugnare konjunktur.
- Trots en kraftig ökning av bostadsbyggandet de senaste åren har inte investeringsnivån inom VA utvecklats lika starkt.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2015-2017, prognos 2018-2020

Mkr 2017 års priser

Sektor	2015	2016	2017	P2018	P2019	P2020
Malm- och gruvindustrin	3 034	82	70*	-90%	0%	0%

* Endast ett litet antal små ny- och ombyggnadsprojekt uppges ha påbörjats under 2017. För perioden 2018-2020 finns inga större projekt planerade. Osäkerheten kring 2020 är stor. Några större projekt finns inte i planerna och det är samtidigt svårt att beräkna värde på de projekt som förväntas starta kring 2019-2020.

4.2 Nystartade projekt

Nystartade och kommande projekt 2014-2020

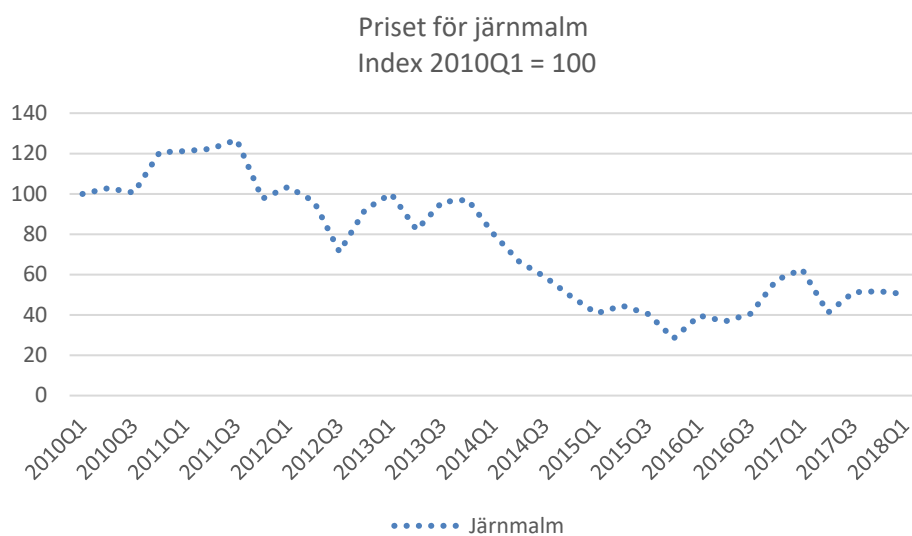
Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300
Gruvberget etapp 3	Utbyggnad av gruva	Norrbotten	Svappavaara	2014-01	125

Källa: Byggfakta

För närvarande finns det inte några stora projekt planerade fram till och med 2020.

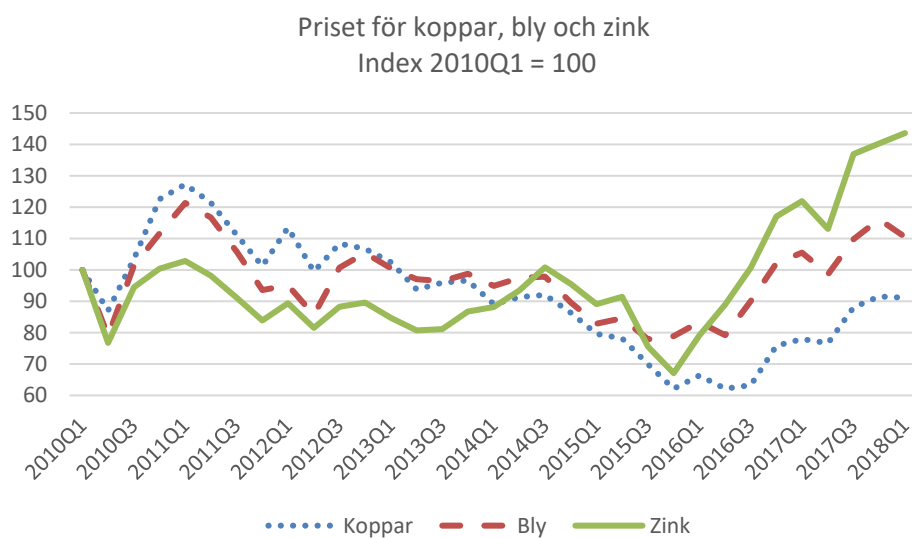
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk samt inom gruv- och mineralutvinningsindustrin ligger fortsatt på en mycket hög nivå, 95 procent och över, vilket indikerar att industrierna går för högtryck.
- Den tilltagande globala tillväxten stärker efterfrågan på råvaror.
- Sedan botten i slutet av 2015 har priserna för metaller och mineraler stigit och mycket tyder på att trenden fortsätter under 2018.
- Extra god har prisutvecklingen varit för zink. Under 2018 har priset nåt den högsta nivån sedan mätningen startade 2010.
- Under årets första kvartal har produktionsvolymen ökat inom gruv- och mineralutvinningsindustrin med 5 procent jämfört med samma period 2017.
- Även inom stål- och metallverk redovisas växande produktionsvolym. Jämfört med första kvartalet förra året har produktionen ökat med 2 procent.
- Företagen inom gruv- och mineralutvinningsindustrin har stora investeringsplaner enligt SCB:s investeringsenkät. I år väntas investeringar i byggnader och anläggningar öka med ca 70 procent.
- Investeringsplanerna är också stora inom stål- och metallverk. Enligt den senaste investeringsenkäten väntas bygg- och anläggningsinvesteringarna bli 30 procent större än vad som blev realitet 2017.

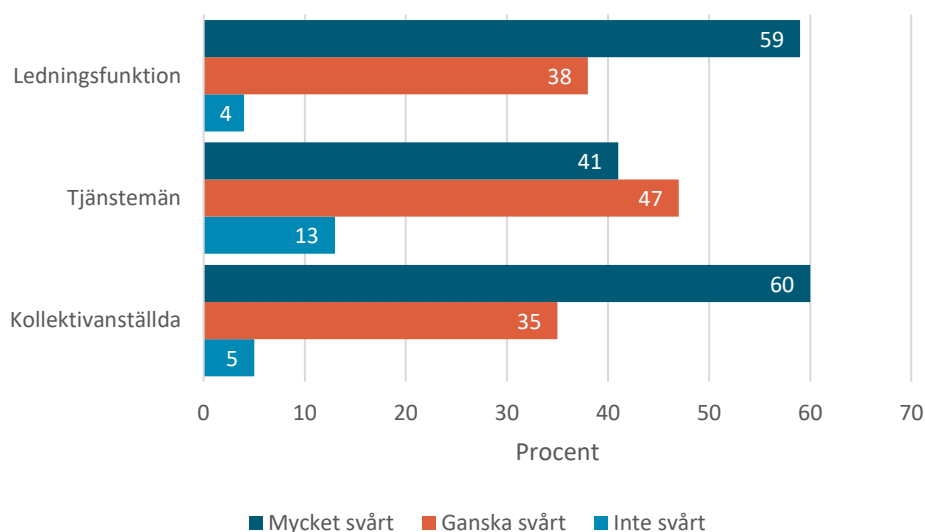
Negativa faktorer

- Trots mycket högt kapacitetsutnyttjande inom gruv- och mineralutvinningsindustrin finns det få reella planer av stora projekt.
- Det saknas stora projekt i planeringen fram till och med 2020.
- Trots att järnpriset idag är högre än bottennoteringen under slutet av 2015 är det långt ifrån 2011 års toppnotering. Det låga priset minskar incitamenten för nya investeringar.
- Produktionsvolymen inom gruv- och mineralutvinningsindustrin har minskat under första kvartalet 2018 jämfört med fjärde kvartalet 2017.
- Överklaganden och miljöprövningar utgör hinder för nya investeringar inom sektorn.
- Enligt en rapport från Tillväxtanalys behöver troligen den svenska tillståndprocessen förändras för att leva upp till gällande EU-direktiv, vilket kommer att agera som bromskloss och kan skapa osäkerhet inför gruvinvesteringar.

5. Tema rekrytering

5.1 Rekryteringsläget

Antalet anställda hos de intervjuade företagen var 1 650 personer i maj 2018. Av dessa var 131 kvinnor. Antalet anställda med utländsk härkomst var 83 st, varav 3 var kvinnor. De intervjuade företagen räknar med att vara 1 738 anställda i december 2018, en ökning med 5,3 procent.

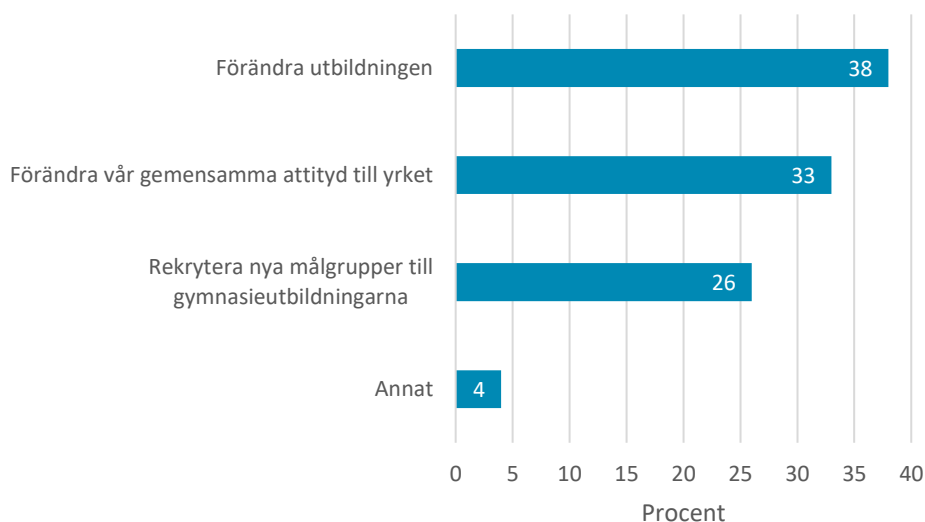

Bas: 80

95 procent anser att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera kollektivanställda jämfört med 94 procent i november 2017. Även svårigheten att anställa tjänstemän har ökat, från 85 till 88 procent. Svårigheten att anställa personer i ledningsfunktion har minskat jämfört med förra mättillfället, från 88 till 87 procent.

6. Tema kompetensförsörjning

6.1 Hur ska vi bäst täcka det framtida behovet och få fler att söka sig till yrket?

Bas: 80

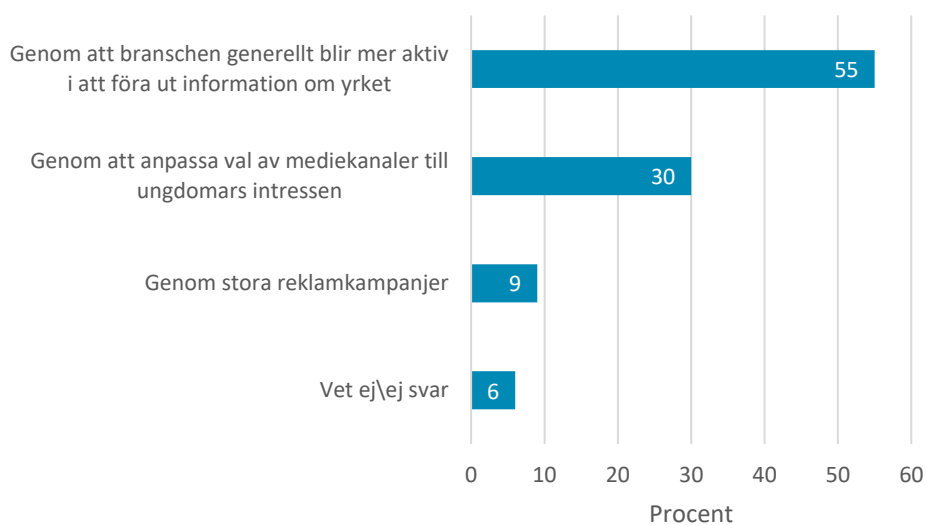
Med de stora infrastruktursatsningarna som Sverige står inför kommer det att behövas många utbildade maskinförare i framtiden. De intervjuade har fått svara på hur vi bäst ska kunna täcka det kommande behovet. De svarande har fått ange ett av de upplästa alternativen.

Närmare 40 procent menar att det bästa sättet för att få fler att söka sig till yrket är att förändra utbildningen. En tredjedel anser att det i första hand gäller att förändra den gemensamma attityden till yrket. Minst andel av svaren fick alternativet som handlar om att rekrytera nya målgrupper till gymnasieutbildningarna. Exempel på sådana är flickor, invandrargrupper m fl.

En mindre andel har svarat andra alternativ på frågan. Bland kommentarerna framkommer att lönerna bör öka samt att arbetsäsongen är för kort. Ytterligare en kommentar handlade om att man måste sänka arbetsgivaravgiften med minst 50 procent.

I samband med svaren på denna fråga är det viktigt att redogöra för ett viktigt problem som många av de intervjuade presenterar som en stark trend bland beställarna. Många menar att det är svårt för nyutexaminerade maskinförare att få uppdrag på marknaden eftersom beställare i större utsträckning vill arbeta med erfarna entreprenörer, som kan ta ett helhetsansvar. Detta märks även i form av kommentarer som pekar på svårigheterna att hitta kompetent personal på marknaden eftersom det finns en stor efterfrågan på dessa.

6.2 Hur tror du att vi bäst når ut med information och marknadsföring om fördelarna med vår bransch?

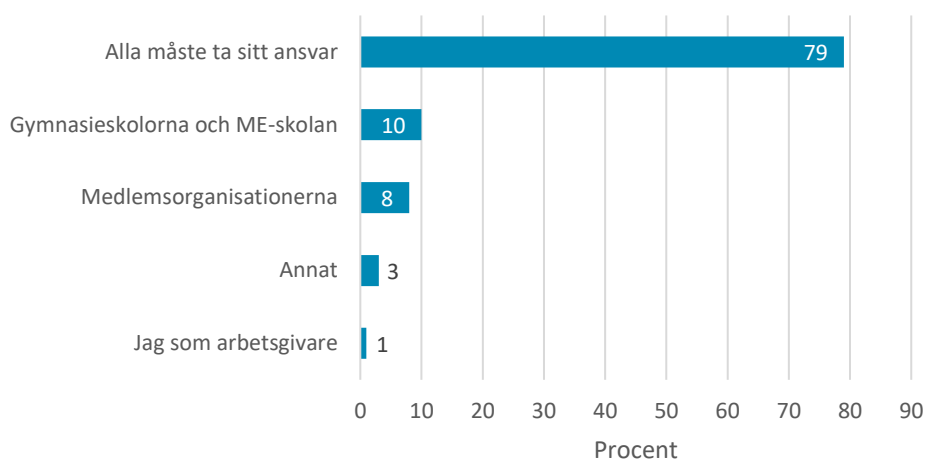
Bas: 80

I denna fråga har de intervjuade fått välja ett av presenterade alternativ.

För att bäst nå ut med information och marknadsföring om fördelarna med branschen krävs det att branschen generellt blir mer aktiv med att föra ut information om yrket. Över hälften av de intervjuade lyfte fram denna typ av bred strategi.

30 procent menar istället att det krävs att man anpassar valet av mediekanaler till just ungdomars intressen. Mindre än 10 procent tycker att det vore mest effektivt med stora reklamkampanjer.

6.3 Vilka tycker du har det övergripande ansvaret för att lösa frågan med kompetensförsörjningen för vår bransch?

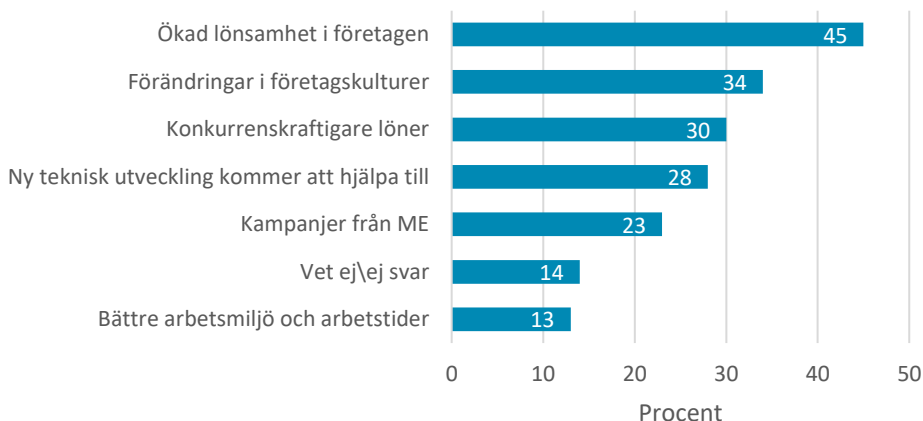

Bas: 80

De intervjuade har fått ge sin syn på vem man anser har det övergripande ansvaret för att lösa frågan med kompetensförsörjning i branschen. Ett antal alternativ lästes upp och de svarande har endast fått välja ett av dem.

Det är tydligt att man anser att det krävs att alla tar sitt ansvar för att lösa frågan med kompetensförsörjningen i branschen. Nästan 8 av 10 tillfrågade har svarat detta alternativ. Omkring 10 procent menar att ansvaret ligger hos gymnasieskolorna och ME-skolan eller medlemsorganisationerna. Ett fåtal lämnade andra svar än ovanstående och dessa menar att det antingen är regeringens ansvar eller de största aktörerna på marknaden som ska lösa problemet med kompetensförsörjning.

6.4 Hur kan branschens image förändras bäst?

Bas: 80

I flera av de tidigare MEKO-undersökningarna har det framgått att rekrytering av kompetent personal är branschens viktigaste fråga. I den senaste undersökningen svarade 65 procent av de intervjuade att det viktigaste för att lyckas med rekryteringen är att förändra branschens image. Vid detta undersökningstillfälle har man gått vidare med denna fråga och gett de intervjuade möjlighet att ange två åtgärder som bäst kan förändra branschens image. De intervjuade har fått gradera sina två valda alternativ i ett första- och ett andrahandsval.

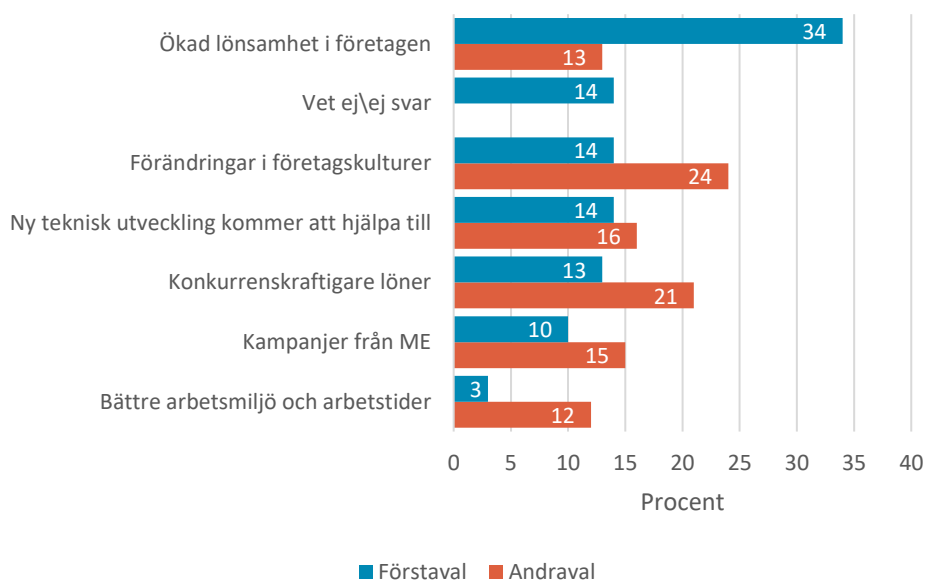
Det är tydligt att de intervjuade anser att det är genom en ökad lönsamhet i företagen som man åstadkommer den bästa förbättringen av branschens image. Många av de intervjuade menar att en av de viktigaste trenderna hos beställarna är pressade priser och tajta tidsramar.

Omkring en tredjedel tycker att det krävs förändringar i företagskulturerna och något färre att lönerna behöver bli mer konkurrenskraftiga.

Den tekniska utvecklingen är en faktor som kan lyfta branschens image, något som knappt 30 procent av de intervjuade svarade. Generellt är den tekniska utvecklingen något som många av de intervjuade menar är en av de starkaste trenderna i branschen. Det handlar om digitalisering, GPS och laser, som underlättar arbetet och även förbättrar komforten hos de anställda.

Knappt en fjärdedel av de intervjuade menar att det krävs kampanjer från ME för att förändra branschens image. Endast en liten andel anser att det viktigaste är att förbättra arbetsmiljö och arbetstider.

Nedan redogörs hur svaren fördelar sig mellan första- och andrahandsval.

Bas: 80

Att det är genom en ökad lönsamhet i företagen som den största imageförändringen görs märks tydligt genom att en tredjedel av de intervjuade hade detta som sitt förstahandsval.

Enligt förra diagrammet visade det sig att omkring en tredjedel menar att det krävs att man gör förändringar i företagskulturerna och detta var det alternativ som fick näst flest röster. Emellertid var det endast 14 procent som angav detta som sitt förstahandsval. Däremot var det knappt en fjärdedel som hade detta som sitt andrahandsval.